

twijfel verder te leven; maar daarvoor zouden wij buigen en gehoorzaam zijn en ons geloovig betoonen met onze gansche ziel.

Dan bloeide de mystiek. Want niets in hemel of op aarde is zoo mystiek als het verbond onzes Heeren. Zijn verborgenheid is immers voor degenen die Hem vrezen; en deze verborgenheid bestaat juist in het verbond, dat Hij hun bekend maken wil. (Psalm 25:14.)

Dan was er kracht en doorzetting in de heiligmaking, strijd om de zonde uit te zuiveren tot het laatste toe. Hoe zullen wij ook iets van dat lichaam en die ziel en dat leven, dat Christus Zich ten eigendom gemaakt heeft, aan Hem onttrekken, om het aan Zijn vijand ten dienste te stellen?

Dan werden scheefgetrokken verhoudingen terecht gebracht. 't Zou ons onmogelijk zijn in haat en bitterheid te leven met dien broeder, voor wien Christus naar den dood is gegaan.

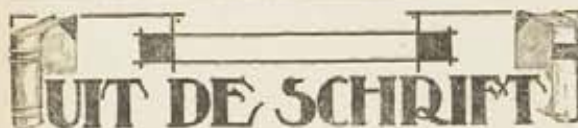
Dan vielen ook kerkelijke scheidsmuren, die door God niet gewild zijn, in elkander. Maar nu op heilige wijze, in den weg der bekeering. Het verbond is de eenige oplossing, ook van het kerkelijke vraagstuk. Pas als de eischen en de rechten daarvan op kerken en afzonderlijke personen vat krijgen, en zij zich daarnaar gaan schikken, komt de eenheid, die Christus gewild heeft.

Dan krijgt ook alle individualisme en elke zondige afscheiding den doodsteek. Wie in het verbond leeft, leeft breed en ruim. Hij zoekt de toevergadering van allen, die de Heere hertoe roepen wil. In Hem leeft het universalisme van Israëls profeten, die, op den bodem des verbonds staande, uitzien tot de einden der aarde en den dag verwachten, dat alle volken der wereld zich zullen nederbuigen voor hun God.

Niet in een gang naar de house-party, maar in den terugkeer tot Gods verbond — daarin alleen ligt onze redding, onze vernieuwing, onze toekomst. Want alleen wat uit het verbond leeft, is uit den Geest des Heeren.

Vereenige zich dan het gebed van ons aller ziel tot dien God, Die in Zijn gemeente wil wonen: o, Geest van Christus, verheerlijk het verbond, ook bij Uw kerk van de twintigste eeuw.

E. D. KRAAN.

Tegenstrijdigheid.

De hoogten werden wel niet weggenomen uit Israël, het hart van Asa nochtans was volkomen al zijn dagen. 2 Kronieken 16:17.

Dit is een tegenstrijdigheid in het leven van koning Asa.

Asa is een van Juda's godvruchtige koningen. De Schrift zegt dat onomwonden. Zij teekent hem als een, die met geestdrift en oprechtheid het werk der bekeering voor zichzelf en zijn rijk had aanvaard en doorgezet; die overal onder het volk de afgoderij bestreed, en den dienst des Heeren voorstond, en wiens hart daarin volkomen was, geheel en met zuivere bedoeling aan God toegewijd.

En toch, dat andere: — „de hoogten werden niet weggenomen“.

Wel was de dienst der hoogten geen afgoderij. Dan zou Asa hem niet hebben geduld. Maar hij was een eigenwillige afwijking van den door God verordene offerdienst. Deze dienst behoorde, naar Gods bedoeling, saamgetrokken te zijn in Jeruzalem; daar was de priesterschap, daar stond het brandofferaltaar, daar woonde God in het allerheiligste, en daar was de schaduw van Christus. En wanneer men nu door heel het land hoogten had, waar ook geofferd werd, dan was dat een afwijking van Gods geopenbaarden wil. Daarom spreekt de Schrift daarover in afkeurenden zin: — „de hoogten werden wel niet weggenomen“.

Asa's hervormingswerk is dus op één bepaald punt niet doorgezet. Overal dringt, naar het getuigenis der Schrift, zijn bekeeringswerk door; maar op één punt maakt Asa een zwenking, — als hij komt aan de hoogten; dan gaat hij niet rechtdoor, maar buigt af, en gaat er om heen.

Dat punt blijft onbekeerd.

Waarom Asa dit gedaan heeft, weten we niet. Misschien is het een concessie geweest aan het volk, een oud gebruik, dat hij heeft ontzien. Op zichzelf was het geen grove en zware zonde. Maar het ernstige ligt hierin, dat het een blijvende toestand geworden is. De woorden der Schrift wijzen duidelijk op dat blijvende: — „de hoogten werden niet weggenomen“. Ze zijn gedurende Asa's leven in stand gehouden. En nu wordt het zeer bedenkelijk. Want nu blijkt, dat Asa er niet meer tegen gestreden heeft. En al moge dan de zonde op zichzelf niet zoo groot geweest zijn, — het verderfelijke komt erin als er niet tegen gestreden wordt. Want zoo ontstaat een doorgaande toestand. Die kleine eigenwilligheid is in Asa's leven een korreltje zuurdeeg geworden, dat het geheele deeg heeft doortrokken,

en de ernstigste gevolgen meebracht. Want er is géén zonde zoo groot, of ze kan vergeven worden; maar er is geen zonde zoo klein, of ze moet afsterven.

* * *

Hier staan we voor de krachtige klem en strenge strekking der bekeering.

In de bekeering mag niets blijven zitten, geen enkele hoogte. Wij hebben aller zonden vijand te zijn. De bekeering heeft geen grens, anders dan in de volmaaktheid. Zij mag bij zichzelf geen geduld hebben met zonde of zwakheid, zij mag geen genoegen nemen met gebrek of onvolmaaktheid. De bekeering heeft alleen te rekenen met God en Zijn wil. Als de bekeering staan blijft voor een of andere hoogte, en zich terugtrekt of behoedzaam daaromheen gaat, dan verloochent zij God den Heere.

Niet, dat de tot God bekeerde geen zonde of zwakheid meer kan hebben; maar hij mag er geen vrede mee hebben, al ware het ook slechts op één punt. En helaas, — het leven van koning Asa doet ons zien, dat dit toch voorkomt; dat het hart volkomen kan zijn, dat we uit een oprecht beginsel ons leven aan den dienst Gods hebben verbonden, en dat er toch een of andere eigenwilligheid gebleven is, waar wij rooken op onze hoogte en niet te Jeruzalem, waar de offerdienst van ons leven, — want bekeering is offerdienst, — niet is saamgetrokken naar den wil van God op Sion, waar de Heere woont. Een lievelingszwakheid, een karakterfout, een boezemkwaad, een daad Gods in ons leven die wij maar niet willen goedkeuren, een verkeerde verhouding met den naaste, of iets anders; — er waren in Israël vele hoogten door het gansche land verspreid, en ze zijn er nu nog. En elk onzer keere zich nu van Asa af, en wende zich tot eigen persoon. Wat is mijn hoogte, die ik niet heb weggenomen, en waarop ik altijd ben blijven rooken? Dat onze consciëntie spreke.

En nu klagen we over ingezonkenheid van het geestelijk leven, en dat de gemeenschap des Geestes zoo kwijnt, en er zoo weinig geloofsband is aan de beloften Gods; maar laten we eens ophouden met klagen, en eens met dit licht des Woords ons leven en ons hart ingaan, om te zien of we de oorzaak ook kunnen vinden. En dan moge er veel in ons leven bekeerd zijn, — daar ligt een afgod verbrijzeld, en ginder een altaar omvergeworpen, — maar hier, welke hoogte staat hier, die nooit is weggenomen? Hoelang staat die er al? En hoelang is zij reeds ontzien? Meenen we, dat dit zoo wel blijven kan? En dat dit zich niet wreken zal? In Asa's leven is het wel anders gezien.

Hooren wij dan den heiligen eisch Gods tot een strenge, alles omvattende vernieuwing van hart en leven.

En knielen wij bij dien eisch des Heeren neder, met de bede: — Zie of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op den eeuwigen weg“.

U.

V. A.

De N.S.B.-vos preekt de passie.

In „Volk en Vaderland“, het orgaan der N.S.B., wordt met groote en vette letters, zooals dat in het blad de zede is, in het nummer van 17 Augustus j.l. geschreven over „politiek in de kerk“. In dat nummer wordt onder het opschrift „Ds Grosheide waarschuwt“, een artikel van Prof. Dr F. W. Grosheide overgenomen en van „kommentaar“ voorzien. Ik durf het woord „kommentaar“ haast niet hier schrijven, nu ik het plaatsen moet zoo dicht bij den naam van een bekwaam exegeet, die echte commentaren schreef. Een goede kommentaar geeft den zin der woorden zuiver weer. Maar het N.S.B.-blad doet dit volstrekt niet. Overigens is dat geen wonder, want men krijgt den indruk, dat het artikel zelf geschreven is door iemand, die nog al wat weet van het gereformeerde leven (het blad blijkt telkens ongetoetste inzendingen op te nemen), maar dat de redactie het van enkele opschriften voorzien heeft. Vandaar de titel „Ds Grosheide“, welke titel bewijst, dat de leiding van het blad, ondanks alle geschreeuw tegen de kerk, er bitter weinig van weet.

„Geschreeuw tegen de kerk“, — maar dan op dezelfde wijze, als waarop de vos de passie preekt. Want het gaat in schijn vóór de kerk. Hoofddachte is, dat de kerk niet aan politiek moet doen. Terwijl natuurlijk iedereen weet, dat de N.S.B.-staat heel druk aan kerkzaken doet.

Dit alles zij daargelaten. Dat wij hier een enkel woord over deze zaak schrijven, geschiedt alleen op verzoek. Sommigen meenen, dat „Volk en Vaderland“ hier een kloof tracht te graven tusschen den éenen gereformeerde en den anderen. Dit trachten zal wel waar zijn.

Maar verstandige mensen zullen het hunne er van denken.

Immers, en ziehier de reden, waarom enkele lezers zoo graag wilden, dat ik op de zaak inging

— immers, wat Prof. Grosheide wil, gaat in zijn hoofdgedachten niet in tegen wat de heersche meening is in gereformeerde kringen. Wat hij betoogt, is ook onzerzijds heel vaak gezegd: dat n.l. de kerk niet de gewoonte heeft, met één penne-streek een vonnis te vellen over een politieke beweging, een geheim genootschap of iets dergelijks, teneinde dan, met behulp van de passe-partout van zulk een uitspraak, nu mechanisch elk geval van afwijking bij de leden der kerk af te doen, zonder nader onderzoek van de omstandigheden, waarin een bepaald kerklid verkeert, de meerdere of mindere bewustheid en denk-klaarheid en verharding, waarmee hij hem aangewezen dwalingen tolereert, of propageert, en wat dies meer zij. Mocht het nog noodig zijn, dan zij hier herhaald, dat ook wij natuurlijk van oordeel zijn, dat elk geval weer afzonderlijk zal zijn te bezien.

Iets anders echter hebben wij, niet daartegenover, doch daarnaast gesteld.

Dat andere is dan dit: de kerk heeft wel degelijk tot taak, „de geesten te beproeven, of ze uit God zijn“. De kerk heeft dus ook wel degelijk tot taak, een beweging, die in haar leven ingrijpt — en met welke gevolgen! — principieel te toetsen. Met name, wanneer het een organisatie betreft, die een officiële staatsleer uitgeeft, een „leidend beginsel“ heeft, en wat dies meer zij.

Deze staatsleer, dit beginsel, houdt in het onderhavige geval der N.S.B. rechtstreeks verband met de diepste gronden, de eerste inhouden van het geloof. En gaat daar vlak tegen in.

De kerk kan nu wel degelijk uitspreken, dat zulk een staatsleer in haar theologisch-filosofische fundeering, in haar constructie der verhouding van God-en-wereld, en dus ook zulk een „leidend beginsel“, met het geloof, en met de konkrete geloofsbelijdenis van haar leden in strijd is. Die belijdenis hebben de leden aanvaard en bezworen; en een kind kan aantoonen, dat onze belijdenis tegen de konkrete N.S.B.-staatsleer zich verzet. Men mag niet „ja“ zweren in de kerk, en dan het „neen“ mee bezweren daarbuiten.

In al zulke gevallen behoort de kerk haar leden persoonlijk in de oogen te zien. Persoonlijk. Natuurlijk. Maar dan ook zien. In de oogen zien. En dan te voren wel ter dege weten, wat die leden aan confessie-brekende theorieën helpen propageeren. En steeds dient de kerk in dit zeer konkrete geval zich te herinneren, dat het hier de vó is, die de passie preekt. En dat dus de kerk-boer door alle scheldwoorden der N.S.B.-heeren toch geen oogenblik zich moet laten afhouden van het passen op zijn kippen.

Een raar beeld? Ja zeker. Maar het punt van vergelijking is goed: de tucht is medicijn. Is dus passen op de „kippen“. Wee de kerk, die het verzuimt. Ze laat Christus andermaal kruisigen (Hegel). En graaft haar eigen graf.

K. S.

„Woord“ en „woord“.

Herhaaldelijk wezen we op de noodzaak van den geloofsstrijd voor het Woord Gods.

Jarenlang vond de belijdende kerk in deze worsteling alleen verachtters en verwerpers van Gods Woord tegenover zich. Toen was de strijd zwaar.

Maar in den laatsten tijd vindt zij in haar worsteling voor het Woord Gods juist zulken tegenover zich, die zeggen, en gelooven, pas recht te beven voor de majesteit van dit Woord Gods. En dat maakt den kamp veel en veel zwaarder.

* * *

Onder laatstbedoelde tegenstanders zijn er, die ons vragen: wat wilt gij, nieteling, zorgen voor „Gods Woord“? Wat wilt gij het „beschermen“? Het „veilig stellen“? Dat is — zoo gaan ze verder — slechts dwaze hoogmoed van u. Want God is een krijgsman! Hij zal dus wel voor Zijn eigen eer zorgen! Hij heeft u niet noodig. En Gods Woord is geweldig. Het zal ook wel voor zichzelf zorgen. Gij hebt het niet te „beschermen“. Want Gods Woord is uw gericht; een vervaarlijke kracht; een hoog geweld.

* * *

Het klinkt alles mooi.

Maar het blijft gevaarlijke dwaling.

Immers, men maakt een scherpe tegenstelling tusschen Gods Woord en alle menschenwoord.

En dus ook tusschen Gods Woord ter eener, en ... een bók (!) ter anderzijde.

En dan wordt van dat „Woord Gods“ verder veel heerlijk gezegd. Maar dat „boek“ (!) — immers geschreven in en met en uit menschenwoorden — wordt naar beneden gehaald. Wie „een boek“ (!) verdedigt, moet zich niet verbeelden, dat hij Gods Woord verdedigt, of — beschermt! Dat laatste heete onduidelijke hoogmoed! Zoo ongeveer redeneert men.

* * *

Voor ons behoeft het geen breed betoog, dat deze manier van behandeling van dit „probleem“ onjuist is. De hoofdletter voor „Gods Woord“ bevalt ons niet, als ze, in stee van eerbetoon voor den scheppenden en sprekenden God, een soort vijandigheid gaat beteekenen tegenover Gods schepsel: het menschenwoord.

Immers, ha a g d h zich te be een boek.

Indien gekozen (e de u g d e.

Wat dan op het „V Dan word tusschen tegende

Want w zegt: „de en hij zal hoeft gij, als dan d de door ongeschield zelf?

De strij dig over tegen de

Er zijn door hun de mense

De wor groep aan „Woord“

Deze laz heden no

Maar fe omdat be stellen, of dat over problemat

Geen w Waar in het „leek scherpe o tijd gene heffen.

Men he gen van in elk gew niet m

zakelijke het woors waarheid, veren kei kend. De

tusschen drukking en de m

een „ope ziet in he Een derd een „chiff kan z.l. m

baarheid, dan tot s wanneer

geen wer heen w bare we sacramen heven, n kan, dat

Daaron gereform wuster d houden.

Want zij ping „a de eerste sten Ada op de n die imme gelegd

was te ijdel, nie kon zijn, gelegd

Daaron ringswoo zonde van die meer dan geen teel teeken, g een zegel

bool bij eed, doc Neen, zeg door de woord v daarom

strijd za scheid

En zoo schenwo ons niet dat altijc

Maar g En aa minder.

il, gaat in zijn le heerschende ngen. Wat hij ik gezegd: dat met één penne politieke be- sse-partout van sch elk geval rk af te doen, mstandigheden, t, de meerdere arheid en ver- ezen dwalingen dies meer zij, hier herhaald, zijn, dat elk l zijn te be-

niet daartegen-

heeft wel dege- even, of ze uit k wel degelijk leven ingrijpt icipieel te toet- organisatie be- sleer uitleeft, d dies meer zij. It in het onder- ks verband met ouden van het n.

reken, dat zulk isch-filosofische der verhouding lk een „leidend de konkrete ge- t strijd is. Die d en bezworen, onze belijdenis er zich verzel erk, en dan het

kerk haar leden en. Persoonlijk, a de oogen zien, n, wat die leden helpen propa- n dit zeer kon- het hier de vós us de kerk-boer s.B.-heeren toch houden van het

er het punt van medicijn. Is dus le kerk, die het rmaal kruisigen t.

K. S.

e noodzaak van Gods. erk in deze wor- verwerpers t. Toen was de

adt zij in haar ds juist zulken ooven, pas recht an dit Woord p veel en veel

ders zijn er, die g, zorgen voor t „beschermen“ o gaan ze verder u. Want God is or Zijn eigen eer En Gods Woord - zichzelf zorgen. n". Want Gods elijke kracht; een

iling. rpe tegenstelling menschenwoord. ord ter eener, en d.

d „Gods“ verder „boek“ (!) — im- n uit menschen- en gehaald. Wie ich niet verbeel- ledigt, of — be- dbare hoogmoed!

reed betoog, dat n dit „probleem“ Gods Woord“ be- n eerbetoen voor i God, een soort n tegenover Gods

Immers, indien het den sprekenden God be- haagd heeft in het uitdragen van Zijn Woord zich te bedienen van menschenwoorden, en van een boek, wat dan?

Indien Hij voorts betuigt, dat dit door Hem gekozen (en ook geschapen!) middel voor Zijn doel deugdelijk is, wat dan?

Wat dan? Wel, dan verdwijnt heel die lofprijzing op het „Woord Gods“ als sneeuw voor de zon. Dan wordt ze — juist om die TEGENSTELLING tusschen Gods Woord en menschenwoord — het tegendeel van een lofzegging.

Want wat is dat voor een eerbetoen, als iemand zegt: „de krijgsman is krachtig en prachtig, en hij zal zich zelf wel „beschermen“, en dat be- hoeft gij, nieteling, heusch niet te doen!“... maar als dan diezelfde lofzanger op den krijgsman de door dien krijgsman zelf gekozen wapenen ongeschikt acht, en ze in anti-these zet met den held zelf?

De strijd, hierboven bedoeld, wordt tegenwoordig over vele fronten gevoerd. Heusch niet alleen tegen de dialectici.

Er zijn nog anderen, die ons ertoe nopen. Juist door hun degradatie van het menschenwoord, de menschenlijke taal, in het algemeen.

De worsteling herinnert, voor wat deze laatste groep aangaat, weer aan den ouden strijd over „Woord“ en „sacrament“.

Deze laatste worsteling loopt tot op den dag van heden nog door.

Maar feitelijk dreigt die strijd thans te verlopen, omdat beide strijdende partijen zich de vraag gaan stellen, of de kamp wel zin had, of het dilemma, dat over en weer gesteld was, wel wettelijk, de problematiek wel ter zake was.

Geen wonder trouwens.

Waar immers vroeger tusschen het „Woord“ en het „teeken“ of het „zegel“ BIJ het Woord een scherpe onderscheiding werd gezien, daar is onze tijd geneigd, die onderscheiding op te heffen.

Men heeft immers in bepaalde theologische kringen van den laatsten tijd in het woord zelf, in elk geval waarin het optreedt onder menschen, niet meer gezien dan een „symbool“. De zakelijke betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van het woord, als verkeersmiddel in mededeeling van waarheid, en als uitdrukkingsmiddel van een zuiver kennis-inhoud, wordt meer en meer ontkend. De één ziet in het woord een tusschen-ding, tusschen het „ideogram“, de onvolwaardige uitdrukking voor ons godsdienstig gevoel enerzijds, en de mythe, de onvolwaardige benaming voor een „openbarings-inhoud“ anderzijds. De ander ziet in het woord niet meer dan een symbool. Een derde ziet in elk metaphysisch begrip slechts een „chiffre“, d.w.z. een geheimschrift; het woord kan z.i. niets garanderen omtrent zijn betrouwbaarheid, men brengt het in de taal niet verder dan tot symbolen, zinnebeelden. En, — natuurlijk, wanneer het woord slechts een symbool is, geen werkelijkheidsverklaring, maar hoogstens een wijzing naar een verder niet benoembare werkelijkheid, dan is tusschen woord en sacrament in beginsel de onderscheiding opgeheven, nu reeds, vooral nu. Wat later komen kan, dat weet God alleen.

Daarom heeft tegenover al deze gedachten de gereformeerde theologie en wijsbegeerte steeds bewuster de beteekenis van het woord hoog te houden. Zij weigert, het woord te degradeeren. Want zij gelooft, dat dezelfde God, die de schepping „aangelegd“ heeft op de herschepping, de eerste geboorte op de wedergeboorte, den eersten Adam op den tweeden Adam, de eerste aarde op de nieuwe aarde, ook de menschenlijke taal, die immers eveneens Zijn schepping is, heeft „aangelegd“ op de openbaring, die Hij van plan was te geven, en die — naar Calvijn — niet ijdel, niet bedriegelijk, niet ledig, niet fabuleus kon zijn. M.a.w. Hij heeft het „woord“ aangelegd op het „Woord“.

Daarom is de openbaringstaal, en het openbaringswoord, wel steeds een veroordeeling van de zonde in onze menschenlijke taal, maar niet van die taal zelf. Daarom is ook het woord meer dan symbool; anders ware het avondmaal geen teeken bij het woord, doch teeken bij een zegel, geen symbool bij het woord, doch symbool bij een symbool, geen toe-gift bij Gods duren eed, doch de uiterste bespotting van den eed. Neen, zegt de gereformeerde theologie, God heeft door de openbaring ons óók ten aanzien van ons woord verlost. Woord en sacrament blijven daarom voor ons besef, zoo lang de kerk haar strijd zal strijden, met goede reden onderscheiden.

En zóó nu blijven ook wel Gods Woord en menschenwoord onderscheiden. Dat behoeft men ons niet te vertellen; de gereformeerden hebben dat altijd volgehouden.

Maar gescheiden zijn ze niet.

En aan elkander tegen-gesteld nog veel minder.

Want gelijk het Woord zich bedient van het sacrament, en dus daarmee in vrede, in harmonie, niet in tegenstelling leeft, zoo heeft ook Gods Woord zich van een menschenwoord bedient. Het leeft in harmonie er mee, zooals de soldaat met zijn wapen, zooals de werkmàn met zijn werktuig, zooals David met zijn slinger, en — zijn harp. Met die „instrumenten“ breekt hij den hoon over Israël, en haalt de psalmen uit de keel van Israël.

En doordat dit Woord Gods zelf het teeken stelde naast het (gepredikte, geschreven) woord, verklaarde het dit woord zelf, het woord in het algemeen, iets anders te zijn dan een bloot „teeken“, of „chiffre“, of „symbool“.

Wie de waarde van het woord der menschen loochent, kan de heerschappij van het Woord Gods niet meer belijden. Het komt er hier op aan, wat men van Gods schepsel zegt. Ook van Zijn schepsel: het woord, de taal, het... boek. Ontroning van het „woord“ is tévens ontroning van het „Woord“. Zóó diep heeft God Zich neergebogen, dat dat kan. Men kan Zijn Zoon onteeren. Men kan het Zijn Woord doen.

Maar Hij handhaaft Zich in woord en Woord, — dat men beve voor Hem en Zijn geweld, ook als Hij ons menschen-arsenaal Zich opent. Hij schonk 't ons zelf.

K. S.

Gereformeerden in Londen.

Bij een bezoek, dat ik onlangs aan een gereformeerde familie in een nabij Londen gelegen dorp brengen mocht, bleek mij, dat er toch wel meer gereformeerde menschen moeten verhuisd zijn naar Londen, dan het nog jonge gezin dat ik mocht ontmoeten.

Natuurlijk dringt dan vanzelf de gedachte zich naar voren, hoe het zou kunnen zijn, wanneer óók in Londen de gereformeerden tot kerk-instituering kwamen.

Zal het gereformeerde leven er in stand blijven, dan moeten wij geen contact zoeken met een bepaalde niet-kerkelijke actie, die trouwens op het punt van gereformeerde allerlei vraagstukken laat stellen, doch moeten beginnen bij het begin: de kerk. Wij hebben in Brussel gezien, hoe een klein begin groote gevolgen hebben kan. Brussel heeft de organisatie van het kerkelijke leven zien aanvangen door slechts enkele personen. Thans hebben wij daar een goede gereformeerde kerk, met flink gebouw, en een evangelisatiepost van beteekenis, terwijl Ds Maaskant op voorbeeldige wijze verstrooiden-reizen doet tot diep in Frankrijk toe.

Wat in Brussel gebeurd is, kan ook in Londen geschieden.

Daarom stel ik publiek de vraag, of het niet mogelijk is, dat alsnog uit de collectie van de Af-scheidingsherdenking, gelijk ook uit andere bronnen van inkomsten, een bedrag beschikbaar gesteld wordt, opdat de gereformeerden in Londen en omgeving zich zouden kunnen organiseren. De wijze, waarop dit zal moeten geschieden, is een zaak van het kerkrecht, welke natuurlijk nadere voorziening behoeft. De „Hollandsche Kerk“ in Londen is vermoderniseerd; dus zal het leven der gereformeerden aldaar zich sterken moeten, teneinde zijn plicht te doen, a. tegenover deze „Hollandsche Kerk“, en b. tegenover hun eigen leven.

K. S.

Jeremias de Decker.

De Dichter Jeremias de Decker (1609—1666), door Dr J. Karssemeyer. — Uitg. Mij. Holland, Amsterdam.

Men moet den moed en het doorzettingsvermogen bewonderen van Dr Karssemeyer, die deze studie gaf, een V.U.-dissertatie, die thans in den handel is gebracht. Want een voorloopige kennis-making met De Decker zal wel niet bijzonder geestdriftig hebben gestemd.

Immers, van 's dichters leven is maar heel weinig bekend. De doopboeken in Dordrecht vermelden zijn geboorte; een uitgever, die na den dood van den dichter nog aan diens werk ver-dienende, deelt in een bewogen inleidinkje ergens mede, dat Jeremias de Decker in Dec. 1636 „door den verwoeden aanval van eene seer heftige kortse in weynighe dagen uyt dese wereld (werd) wech-geruekt“. Maar tusschen deze twee ongetwijfeld belangrijke gegevens missen wij heel veel andere, die wij toch moeilijk kunnen missen, indien wij den dichter duidelijk voor ons willen zien. Men zou nog kunnen hopen, dat hij krachtig gereageerd had op veel verschijnselen in zijn tijd. De 17e eeuw was immers niet de rustigste of de onbelangrijkste periode uit onze geschiedenis! Maar men ontdekt betrekkelijk weinig reacties; en die wij vinden, zijn meestal teleurstellend zwak.

De kring van zijn vereerders was vrij groot, maar er groeide toch niet zó'n hartelijke vriend-schap, dat wij door een uitgebreide correspon-

tie veel gegevens ontvangen voor indringender onderzoek.

Vondel heeft — voorzooover bekend — éénmaal een vriendelijkheidje aan De Deckers adres geschreven. Jan Vos, de wonderlijke poët-glazen-maker, kwam méér met De Decker in aanraking. Jeremias had mogen wenschen, dat — om den stijl van de vriendschap — het contact met Vondel krachtiger was geweest. Lessing heeft, meen ik, eens gezegd, dat de kus, die de muze aan Jan Vos gegeven had, een beetje vluchtig was uitgevallen.

Huygens heeft eens laten informeerden, wie toch De Decker was: 't moest een seer fraey poët geweest zijn, wonend binnen Amsterdam. Dominee Van Oosterwijk krijgt contact met den dichter als deze een lofdicht heeft geschreven op Oosterwijcks „Rijmen ende Zangen over het Hooglied“. De Decker had zijn bijdrage-van-bewondering den titel gegeven „Tegen de Poëten, Venusjankers ende Lofstuylers“; hij had er zijn hart in uitgestort over de eervergeten dichters, die „t blank papier met onkuysschen int beveleken“.

Meer bevriend schijnt hij te zijn geweest met Rembrandt en den krankenbezoeker Waterloos. Uit loutere vriendschap heeft Rembrandt, die zijn penseel nooit heeft gegeven aan Vondel en Hooft, De Decker geschilderd; toen de schilderij voltooid was, rijmde Waterloos een gedicht voor Rembrandt en De Decker samen. Toch was de vriendschap tusschen den krankenbezoeker en den dichter weer niet zoo heel krachtig; anders had De Decker niet een lijklicht op Waterloos kunnen schrijven, waarin het gevoel geheel schuilt gaat achter woordengegoochel en valsche vernuft. De Decker bedenkt, dat Waterloos „zonder-water“ kan beteekenen en dan fabriceert hij dezen „klaag-zang“:

Had Waterloos de lucht nog wat genieten mogen, Hij hadd' den Hengste-bron all' 't water afgezogen, Dat hy in sich vervat: maar och! een felle brand, Die voor geen water swicht, dreef hem alhier in 't sant.

Het schijnt, dat De Decker meer dan eens gepoogd heeft, zijn kennissenkring uit te breiden. Hij zond aan verschillende grooten van zijn tijd een of ander lofdicht, dat zij dan vóór hun uitgaven lieten afdrucken. Het succes was niet altijd evenredig aan De Deckers inspanning; er schoot soms niet eens een present-exemplaar op over!

Een enkelen keer is hem dat te machtig geworden; eens heeft hij zelfs gescholden op „de groote boerschheyl, ja beestachtigheyl“ van zulke ondankbaren, want hij heeft ontdekt, „dat dusdanige vuylichkeiten niet weinig in swange gaen“!

Hoogmoed is niet de grootste zonde van De Decker geweest, schijnt het. Hij kon zóó overbeseiden oordeelen over zijn werk, dat het een raadsel is, waarom hij zijn gedichten uitgaf. Als er niet een paar gladder uitgevers waren geweest, die het met de poëzie van Jeremias de Decker wel dorsten te wagen, dan zouden de vele letterkunde-boeken één naam minder tellen in het immer groeiend alfabetische register. Hij zegt zelf, dat hij „gering is van verstand, kleen van wetenschap“; hij heeft „een langs d'aerde kruypende styl“.

Wel had hij in eigen tijd veel vereerders, en ook na zijn dood ontbrak het daar niet aan, maar enkele getuigenissen zijn toch — vriendelijk gezegd — eenigszins typisch. Westerbaen, de groote profeet der Remonstranten, gaf aan „De Lof der Geldzucht“ deze zeer bijzondere hulde: 't was een gedicht,

Dat ick den levenden en den nakoomelingen Niet aen te prijzen schroom, schoon ick 't noech niet en zagh“.

En Kloos is in 1909 wel heel geestdriftig, maar misschien is dat minder, omdat hij De Decker zoo hoog acht, dan wel, omdat Kloos een veldtocht tegen het werk van Prof. Jonckbloet begonnen was. En Jonckbloet had De Decker afgekeurd! Kloos' bewondering viel juist in den tijd, toen hij aan een heele rij van „vergeten“ dichters eerherstel poogde te schenken; vooral aan zulke, die Jonckbloets afkeurend oordeel hadden ontvangen.

In den strijd der geesten heeft De Decker zich zelden gemengd; als hij er mee begon, was hij heel snel tot het punt „vredesonderhandelingen“ genaderd. Met den Remonstrant Westerbaen heeft de Contra-Remonstrant De Decker een paar maal gepolemiseerd over de groote vraagstukken van de Dordtsche synode. Maar als men de brieven aandachtig leest, heeft men meer respect voor den vurigen Westerbaen, dan voor den slapen De Decker. De Decker zal „toch maar“ in de publieke Gereformeerde kerk blijven; de „ceremoniën“ van Doop en Avondmaal zijn dezelfde als in Westerbaens „kerk“, en de predikanten zijn lang zoo vinnig niet meer als in de jaren 1618 en '19. Hij wil Westerbaen zelfs wel 'tgenoege doen, te verklaren, dat hij het maar ten deele met de Dordtsche leer eens is; 't woord „praedestinatie“ zou hij 't liefst verlaten door „noodlot“.

Uit dit alles mag blijken, dat De Decker niet een figuur is, aan wien men met groote geestdrift